మానవుడి విజయం

మధురాంతకం రాజారాం

మిట్ట మధ్యాహ్నం. గదిలో పడుకుని ఏదో పుస్తకం చదువుకుంటున్నాను. మొదట వీధి తలుపు తెరిచిన సవ్వడి, వెనువెంటనే గొంతు సవరించుకున్న శబ్దమూ వినిపించాయి. ఆ సవరింపు నాకు బాగా గుర్తే. వచ్చేదివాడు ఆది శేషయ్య!

"ఏం శేషయ్యమామా! రా, కూర్చో. ఈ మధ్య మన కార్యకలాపాలు బొత్తిగా స్తంభించిపోయినట్టున్నాయి! ఏం చేస్తున్నావు? లేదా, ఏం చేయదలచుకుంటున్నావు?" అంటూ పరామర్శించాను.

"ఏమీ చేయడంలేదు ఊరికే గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ యింటిదగ్గర పడివున్నాను" చాపపైన కూర్చుని గోడకు చేరగిఁబడిపోతూ అన్నాడు ఆదిశేషయ్య.

ధర తగ్గుట హెచ్చుటకొరకే అన్న వాదాన్ని బట్టి చూస్తే ఏమీ చేయక పోవడం ఏదైనా చేయడానికే! గోళ్ళు గిల్లుకుంటూ కూచుంటేగానీ కొందరికి ఊళ్ళుముంచే ఉపాయాలు స్ఫురించవు!

మూసి ముల్లుగొట్టుకపోయిన ఆకాశంలా అయిదు నిమిషాలు కదలకుండా మెదలకుండా కూచున్న తర్వాత ఉన్నట్టుండి నోరుతెరచి "ఒరే బాబూ!

ఓ కాగితం చేతికి తీసుకో" అన్నాడు ఆదిశేషయ్య.

తెల్లబోతూ అతడి ముఖంలోకి చూశాను. కొంపదీసి ఆశుకవిత్వం చెప్పడుగదా! ఆదిశేషయ్యలో కవిత్వమే గానీ కవిత్వం పెల్లుబుకడానికి ఆస్కారంలేదు. ఒకవేళ ప్రోనోటేమో! అబ్బే, అయివుండదు. ఆదిశేషయ్య ప్రోనోటు కుంకం కట్టుకోడానికి తప్పితే మరెందుకూ పనికిరాదని ఆ ప్రాంతంలో అందరికీ తెలుసు!

తినబోతూ రుచులడగడమెందుకని పెట్టెదెరిచి కాగితంపైకి తీశాను.

"మొన్న మనవూళ్లో హరికథ జరిగింది గదూ! కథ ప్రారంభంలో హరిదాసు మంచిమంచి పసందైన మాటలు కొన్ని చెప్పాడు. వాటి నలాగే కాగితంపైకి దించేయాలి..."

అర్థంకాక మరికొంత వివరణ కోరుతూ అతడివైపు చూడసాగాను.

"మరేంలేదు. ఈ ప్రపంచకమంతా వట్టి మాయ. సంసారమంటే అదొక వూబి. ఎందరు రాజులు రాజ్యాలేలలేదు! వాళ్ళేం మూటగట్టుకపోయారు? పోయేనాడు పూచికపుల్లయిన వెంటవస్తుందా? అందువల్ల దీపమున్నప్పుడే యిల్లు చక్కబెట్టుకోడం మంచిది ... అలా అలా వ్రాసుకుంటూ వెళ్ళు మరి! ముఖ్యమైన విషయం తర్వాత చెబుతాను..."

అయితే ఇది ఉపోద్ఘాతమన్నమాట! ఇంతకూ అసలు విషయమేమిటో?

తనంతట తానై తన వుద్దేశమేమిటో బయటపెట్టేదాకా నేనతడి పథక మేమిటో తెలుసుకోలేక పోయాను.

అసలు సంగతేమిటంటే ధర్మవరం నుంచీ రాయలపేటకు వెళ్ళే రోడ్డులో నట, పన్నెండో మైలురాయి దగ్గర గ్రుక్కెడు మంచినీళ్ళు దొరకక బాట సారులు తల్లడిల్లి పోతున్నారట! అందుకు తోడూ ఆ ప్రాంతంలో తలదాచు కొన చెట్టయినా కనిపించదట! అక్కడ చేద బావి ఒకటి త్రవ్వి, ఓ సత్రాన్ని నిర్మించాలని ఆదిశేషయ్య వుద్దేశం. అందుకోసం ఉదారహృదయులైన సజ్జనులు విరివిగా చందాలు, విరాళాలు యిచ్చి తోడ్పడవలసిందిగా అభ్యర్థించడం ఈ విజ్ఞప్తిలోని సారాంశం!

విజ్ఞప్తి వ్రాయించుకువెళ్ళిన ఆదిశేషయ్య మరునాడు తెల్లవారేసరికిఊళ్ళో లేడు. ఎక్కడెక్కడ తిరిగాడో ఏమిటో నాలుగైదు నెలల పర్యంతం అజాపజా లేకుండా పోయాడు. ఒక పడి బియ్యమనీ, పిడికెడు ఉప్పనీ, గుప్పెడు మిరప కాయలనీ తులసమ్మత్త వూళ్ళో ప్రతి యింటా అప్పులు చేసిపెట్టింది. పీలికలు వాలికలైన చింపిరి దుస్తులతో గంగ జాతరలో బయల్దేరిన వేషాల్లా అతడి బిడ్డలు వీధుల్లో తిరుగుతూ వూళ్ళో ఎక్కడబడితే అక్కడ కనిపించారు.

ఓరోజు వుదయం పళ్ళుదోముకుంటూ చెరువుకట్ట దిగి వూళ్ళోకి వస్తున్నాను. రచ్చపైన ఆదిశేషయ్య హఠాత్తుగా ప్రత్యక్షమయ్యారు.

మనిషి మునుపటికన్నా చిక్కిపోయాడు. గడ్డం గుబురుగా పెరిగింది. పెదవులమధ్య కాలుతున్న చుట్టతో గుప్పు గుప్పున పొగవదులుతూ, నల్లగా మాసిపోయిన దుస్తుల్లో బొగ్గుల్లో మునిగి తేలిన యింజనులా కనిపించాడు.

"ఏం శేషయ్యమామా ఎప్పుడొచ్చావు?" అన్నాను.

"ఎప్పుడొస్తేనేమిగానీ ఈ గడ్డంతో పెద్ద పీడగా వుందిరా బాబూ! మంగలి కోసం చూస్తున్నాను" అన్నాడు ఆదిశేషయ్య.

ఏమాత్రం వసూలయిందని వాకబు చెయ్యాలనుకున్నాను. కానీ ఎప్పుడొచ్చావన్న మామూలు ప్రశ్నలే సదుత్తరం లేకపోగా, యిక ఈ విశేషాంశాన్ని గురించి ప్రస్తావించే చొరవ నాకు లేకపోయింది.

ఆదిశేషయ్య కలిమి లేములతో తనకేమీ సంబంధం లేనట్టుగా కాలచక్రం మళ్ళీ దొర్లిపోసాగింది. ఒకటి రెండు మాసాలు గడిచిపోయాయి. ఈ వ్యవధిలో ఆదిశేషయ్య యింటిల్లిపాదికీ వరుసగా కొత్తబట్టలు కొన్నాడనీ, పది మూటల వడ్లు తీసి మిషనులో దంపించాడనీ రోజు కొకటిరెండు చొప్పున కొత్తకొత్త కబుర్లు నా చెవిలో పడుతూవచ్చాయి. ఆయిదారు నెలల పొడుగునా అరగడుపు పరగడుపుగా పస్తులు మాడిన ఆ కుటుంబానికి ఈమాత్రం వెసులుబాటు కలగడం నాకు కాస్తా 'సంతృప్తినే చేకూర్చింది. కానీ ఈ సంతృప్తికి వెనుక నాలో ధర్మవరం-రాయలవేట బాట సారులపట్ల సానుభూతి లేకపోలేదు! పాపం, వాళ్ళని భగవంతుడు నాటికీ, నేటికీ చిన్నచూపే చూచాడు!...తెట్ట తేరకు భగవంతుడిపైన నింద వేయకుండా వేరొక విధంగా భావించడం యింకా మంచిది! వాళ్ళడిగివచ్చిన రాత చిన్నది! ఎండలో తల మాడిపోవాలి, కాళ్ళు కాలిపోవాలి, నాలుక పిడచగట్టుకపోవాలి అని అడిగివచ్చిన వాళ్ళకు సత్రాలు, చేదబావులూ ఎక్కడినుంచి లభిస్తాయి.

ఒకసారి మానవరక్తానికి మరిగిన తర్వాత పెద్దపులిని ఆ వ్యామోహం ఒక పట్టాన వదిలిపెట్టదని చెబుతారు. ఆదిశేషయ్య రెండోసారి విజ్ఞప్తి వ్రాయించుకపోవడానికి వచ్చినప్పుడు నా కాపోలిక జ్ఞప్తికివచ్చి నిర్విణ్ణుడినైపోయాను.

రెండోసారి ఆదిశేషయ్య తన పథకాన్ని కొంచెం సవరించుకున్నాడు: నిరంకుశుడైన నియంతలా కాకుండా మంచి 'మూడ్'లో వున్న మంత్రి సత్తముడిలా అందుకు కారణాలు గూడా విశదీకరించాడు- "సత్రమూ, చావడీ.

గుడి, గోపురమూ అంటె ఈ రోజుల్లో మనుషులు కదిలీమెదలడంలేదు! ఉన్న సత్రాలే పాడుబడిపోతుండగా కొత్తవి కావలసి వచ్చాయా అంటూ దులపరించుకుని వెళ్లారు. ఇంకా వాళ్ళే నయం! మరి కొందరైతే రోడ్డులో బస్సులు పరుగెడుతుండగా వీళ్ళనెవడు నడిచి చావమన్నాడు' అంటూ మడతపేచీకి సిద్ధమయ్యారు. ఎందుకొచ్చిన గొడవగానీ నువ్వీ దఫా నేను చెప్పినట్టు వ్రాయరా బాబూ!"

ఏలా వ్రాయాలో చెప్పమన్నాను.

ఆదిశేషయ్య ఈ దఫా ఊరు వూరంతా పరశురామ ప్రీతి అయిపోయినట్టు వ్రాసేయమన్నాడు!

ఆ వ్రాయడం గూడా చదివినవాడి గుండె అలాగే కరిగి కన్నీరైపోయేలా వ్రాయమన్నాడు. ఫెడీల్, ఫెడీల్‌మని వెదుళ్ళు ఎలా చిట్లిందీ, గాలి విసురులో మంటలెలా నాలికలు సాచిందీ, ఆడా మగా చిన్నా పెద్దా, పిల్లాజల్లా ఎలా దీనంగా ఆక్రోశించిందీ క్షుణ్ణంగా వర్ణించమన్నాడు. ఇలాంటి దురవస్థలో ఇల్లూ వాకిలీ, తిండీ గుడ్డా లేకుండా తల్లడిల్లిపోతున్న గ్రామస్తులకు యదోచితంగా ధనరూపంగానో, ధాన్యరూపంగానో సాయపడటం తోటిమానవుల కనీసపు ధర్మమని నొక్కి వక్కాణించమన్నాడు.

"ఆ మాత్రం రాకయపోతే నాలుగు రూకలు రాలవురా బాబూ! నీకు మరేం భయంలేదులే! నేనీసారి రొంపిచెర్ల దగ్గరనుంచి మొదలుపెట్టి గొట్టిగిల్లు, బాకరాపేట, నెరబయలు దాకా వెళ్ళాను. ఆ యిలాకావాళ్ళకు అసలీ పేరుతో ఒక వూరున్నదీ, లేనిదీ తెలియదు! వట్టి భోళాభాయీలనుకో! చిటికెలో నమ్మించవచ్చు వాళ్ళని! నా అవస్థేదో నేను పడతాను గానీ నువ్వో నేను చెప్పినట్టు వ్రాసివ్వు! తొందర పెడుతున్నా ననుకోకు. బాగాఆలోచించి నిదానంగానే వ్రాయి..."

మరునాటి ఉదయం మసకమసక చీకటిలో వీధిమెట్లు దిగుతున్నాను. అరుగుపైన కూర్చున్న ఆదిశేషయ్య తటాలున లేచినిల్చుంటూ "రాసేశావా నాయనా!" అన్నాడు.

"లేదు శేషయ్యమామా! వ్రాయాలనుకోలేదు. నిజానికి నేనా విధంగా వ్రాయలేను" అన్నాను.

"ఏం, ఎందుకు వ్రాయవు?" జీవితంలో గొప్ప ఆశాభంగం పొందినవాడిలా అడిగాడు ఆదిశేషయ్య.

"చూచి చూచి అలాంటి అబద్ధం వ్రాయటానికి నాకు మనస్కరించదు" అన్నాడు.

"పోనీలే, వూరిసంగతి నా కొద్దుగానీ నాయిల్లు మాత్రం కాలిపోయినట్టు రాయి! ఇందుకయితే నీకు మనసొప్పుతుంది గదా! ఒరే అబ్బి! కథలూ,

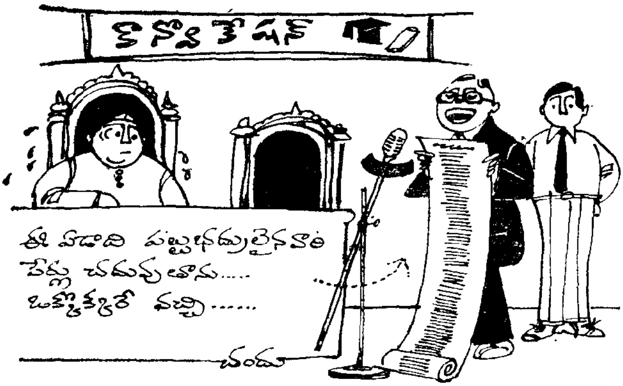

కారణాలూ వ్రాసి నీకొక మాదిరిగా చేయితిరిగిందని యిలా ప్రాధేయపడుతున్నాను. అదేదో గొప్పపనైనట్టు నువ్వు బిర్రబిగుసుకుంటున్నావు. ఆ మాటకొస్తే నేనొకటడుగుతాను. కథల్లో నువ్వు రాసేదంతా నిజమేనేమిటి ?"

నాకు ఒళ్ళు మండింది. గబగబా యింటిలోపలికి వెళ్ళి వెనుకాముందూ చూడకుండా పదిగీతలు గిలికి ఆ కాగితాన్ని తెచ్చి అరుగుపైన పడవేసి, "నీకు వెయ్యి నమస్కారాలు శేషయ్య మామా ! ఇక మీదట యిలాంటి విజ్ఞప్తులు రాసిపెట్టమని నన్ను బలవంత పెట్టకు" అన్నాను.

ఎదుటివాడు నొచ్చుకోడంతో గానీ, మెచ్చుకోడంతోగానీ ప్రమేయం పెట్టుకోని మనిషి ఆదిశేషయ్య. కాగితం చేతిలో పడగానే గబాలున పైకిలేచి తిరిగి చూడకుండా వెళ్ళిపోయాడు.

ఆదిశేషయ్య కొంతకాలం పాటు కొందరిని మోసగించాడు. ఎంతోకాలం అందరినీ మోసగించలేకపోయాడు. ఎలా బయటపడిందో గానీ అతడి కుతంత్రం బయటపడింది. ఇలాంటి వాడు కమ్ములకు బయటవుండడం లోకానికి ఉపద్రవకరమని భావించి పోలీసులు ఆదిశేషయ్యను తమ 'కష్టడీ'లోకి తీసుకున్నారు. ఒకటి రెండు రోజుల్లో ప్రాథమిక చర్యలన్నీ ముగించి, లోకుల్ని దగాచేశాడన్న నేరం క్రింద ఎక్కడా ఓటుగానీ బీటగానీ లేకుండా అతని పైన కేసును రూపొందించారు.

ఒక్క తులసమ్మత్త తప్పితే ఈ పరిణామాన్ని గురించి చింతించే నాధుడే లేకపోయాడు. కేసు జరుగుతున్నప్పుడు జామీను నిలిచి అతణ్ణి విడిపించుకునే ఔదార్యం మానవమాత్రుడికెవడికీ లేకపోయింది ! కడకతని తరపున న్యాయవాది గానీ సాక్షులు గానీ లేకపోయారు.

ఎలాగూ సియిల్లు కాలిపోయింది. రెండు సంవత్సరాలపాటు ప్రభుత్వం

వారికి అతిథిగా వుండి వెళ్ళమన్నాడు న్యాయమూర్తి.

జైల్లోకి వెళ్ళి కూర్చున్న తర్వాత గూడా ఆదిశేషయ్య నన్ను పీడించడం మానలేదు. అప్పుడు స్వయంగా పీడించాడు. ఇప్పుడు భార్యద్వారా పీడిస్తున్నాడు.

"ఏం చేయమంటావు నాయనా! ముందే అబ్బనాకారపుమనిషి! ఏమైపోయాడో ఏమిటో ఒకటే ఆరాటంగా వుంది. ఆడదాన్ని పుట్టి బట్ట గట్టినప్పటి నుంచీ పొరుగూరి ముఖం చూడనిదాన్ని. ఇప్పుడు గూడా పిల్లల్ని వెంటబెట్టుకుని నేను యిల్లుకదల్లేను. నువ్వయినా వెళ్ళి ఎలా వున్నాడో ఏమిటో చూచిరాకపోతే నాకు నిబ్బరం కలగదు. బాబ్బాబూ! నీమేలు మరిచిపోను. చచ్చి నీకడుపున పుడ్తాను..."

చెవిలో యిల్లుగట్టుకున్న తులసమ్మ పోరుపడలేక జైలు అధికారుల కొక విన్నపం వ్రాసి పంపుకున్నాను. వాళ్ళు ఖైదీని కలుసుకోడానికి అనుమతిస్తూ సమయాన్ని నిర్దేశించి నాకు తెలియజేశారు,

* * *

ఖైదీని కలుసుకోడానికి జైల్లో ప్రవేశిస్తూ కొంచెం ఆత్మ విమర్శ చేసుకోవలసి వచ్చింది. ఆదిశేషయ్య నేరంలో నా పాత్రగూడా ఏ మాత్రమో లేకపోలేదు. అతడి నేరానికి శిక్ష రెండేళ్ళు. నా నేరానికి శిక్ష సరిగ్గా పదిహేను నిమిషాలు!

కమ్ములకు అటువైపున ఆదిశేషయ్య ఇటువైపున నేను. దూరంగా చెట్టు క్రింద సాయుధుడైన పోలీసు.

ఆదిశేషయ్య ఎండి ఒరుగైపోయాడు. జానెడు పొడుగు గడ్డంలో అతణ్ణి గుర్తుపట్టడమే దుస్తరమైపోయింది. ఈ వికారస్వరూపం చాలదన్నట్టు అతడి కొక పొట్టి షరాయి, గళ్ళబనీను తగిలించారు. ఈ వేషంలో అతడు 'విధి' అన్న చిత్రకారుడు వేసిన కార్టూను బొమ్మలా కనిపించాడు.

నన్ను చూడగానే ఆదిశేషయ్య కళ్ళల్లో కన్నీరు వెల్లుబికింది. పెదవులు ఎండుటాకుల్లా కనిపించాయి. కంఠం గద్గదికమైపోయింది.

"ఊళ్లో అందరూ బాగున్నారా?" ఏడుపును అధిగమించి మాట ఎలాగో బయటపడగలిగింది.

"బాగానే వున్నారు శేషయ్యమామా! నువ్వు మా త్రం ఎముకలగూడైపోయావు జరిగిందేమో జరిగిపోయింది. అందుకు చింతించి లాభంలేదు. ధైర్యం చిక్కబట్టుకోవాలి. తులసమ్మత్త నిన్ను తలుచుకోని క్షణంలేదు. నువ్వామె కళ్ళల్లో మెదలుతున్నావట! బిడ్డలు నీ కోసం బెంగపెట్టుకున్నారని చెప్పమంది..." అన్నాను.

ఆదిశేషయ్య కారాగార నివాసంలోని

క్లేశాలను గురించి చెప్పుకపోసాగాడు. ఆ తిండిని చూస్తే దోకొస్తుండట ! ఆ పని చేయలేక ఎముకలు నుగ్గునూచమై పోయాయట ! రాత్రుల్లో దోమలూ, నల్లులూ నిద్రపోనీయవట ! ఆ మధ్య ఓసారి పదిరోజుల పాటు జ్వరం ముమ్మరంగా కాచిందట ! "చచ్చినా బాగుండేది. మందులిచ్చి మళ్ళీ నన్ను బ్రతికించేశారు" అన్నాడు ఆదిశేషయ్య.

"అదేం మాట శేషయ్య మామా ! నువ్వు పోతే నీ బిడ్డలేంగావాలి? తుల సమ్మత్త గతేంకావాలి ?"

"నిజమేరా బాబూ నిజమే ! వాళ్ళను తలచుకుంటే నా గుండెచెరువై పోతుంది" కోనలో కొండవాగుల్లా గడ్డంలో కన్నీటి ధారలు !

"టైమయిపోతోంది. త్వరగా ముగించండి" బిగ్గరగా అరిచి చెప్పాడు పోలీసు.

"వెళ్ళొస్తాను శేషయ్య మామా !'' అన్నాను.

"వెళ్ళొస్తావా ! అప్పుడే ! ఇదిగో బాబూ ! ఉండుండు. ఒకమాట..."

తటపటాయించకుండా చెప్పమన్నాను.

"నా కేదైనా కలవస్తే అది తప్పకుండా పాటింపుకొచ్చేది. మరి ఈ జైల్లో పడినప్పటినుంచీ ఒకటే కల... ప్రతి రాత్రీ అదే కల..."

"చెప్పు శేషయ్య మామా ! అప్పుడే ఒక నిమిషం ఆలస్యమైపోయింది." అన్నాను.

"ఇల్లు కాలిపోయినట్టు ! అసలే నాది పూరికొంప ! ఆడదానికి బిడ్డలకూ ఆ నీడగూడా లేకపోతుందేమోనని నా దిగులు...''

నేను ఆదిశేషయ్యను ఎగాదిగా చూచాను. ఇతడు పాత ఆదిశేషయ్య గాదు. పాత ఆదిశేషయ్య తనలోని దానవుడికి దాసుడై మానవుణ్ణి హత మార్చడానికి సాయశక్తులా ప్రయత్నించాడు కానీ మానవుడు మొండివాడు. నేల కడుపులో పడివున్న బీజం తడి సోకగానే మొలకెత్తినట్టుగా అతడు అవకాశం దొరకగానే దుమ్ముదులుపుకుని పైకిలేచాడు. ఆదిశేషయ్యలోని దానవుణ్ణి తోసిరాజని, ఇలలో కాకపోతే నేమి కలలోనైనా అతడు తన రాజ్యాన్ని స్థాపించగలిగాడు. ఇప్పటికీ పరిణామం చాలు ! ఎప్పటికైనా మానవుడిదే విజయమని భావించడంలో వున్న ఆనందం అనుపమానమైంది. అట్టి ఆనందం నాకు మా ఆదిశేషయ్య మామ ద్వారా లభ్యమైంది.